

การส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
Promoting Creative Culture in the Tradition of Bun Pha Wet, Ban Ku Kasing,
Kaset Wisai District, Roi Et Province

พระอธิการศิริศักดิ์ ฐานุตตโร (เจริญภักดิ์)

Phra Athikarn Sirisak Thanuttaro (Charoenphak)

พระครูภานุพัฒน์บัณฑิต

Phrakhru Bhavanaphatthanabandit

พระอธิการนัฐวุฒิ สิริจันท

Phradhikarn Nattawut Siricantho

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roi Et Buddhist College

E-mail: teddy.bo.ntk@gmail.com



Received: 12 April 2026; Revised: 26 April 2026; Accepted: 27 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในประเพณีบุญผะเหวดในหมู่บ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากตำราเอกสาร และการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยพรรณาวลี

ผลการวิจัยพบว่า: ประเพณีบุญผะเหวดหรือเทศน์มหาชาติบ้านกู่กาสิงห์เป็นกิจกรรมสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน โดยมีความเชื่อว่าการฟังเทศน์ครบ 13 กัณฑ์ในวันเดียวจะได้รับอานิสงส์ใหญ่ เช่น การเกิดในสุคติและโอกาสบรรลุนิพพาน พิธีกรรมเน้นการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ควบคู่กับความศรัทธาในพระศรีอริยเมตไตรย อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนอย่างยั่งยืน การฟังเทศน์บุญผะเหวดไม่เพียงเป็นการสืบสานประเพณีท้องถิ่น แต่ยังส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของชาวบ้าน โดยเชื่อว่าการบูชากัณฑ์เทศน์ช่วยเสริมความสุข ป้องกันภัย และพัฒนาจิตใจให้ดีงาม รวมถึงเป็นปัจจัยสนับสนุนการเกิดในสุคติและการบรรลุผลนิพพาน นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือและความผูกพันมากยิ่งขึ้น ในด้านวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ประเพณีนี้มีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านกิจกรรมขบวนแห่ การจัดทำเครื่องบูชา และการใช้สื่อดิจิทัลเผยแพร่ข้อมูล ช่วยขยายการรับรู้สู่สาธารณะ อีกทั้งการส่งเสริมหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น การทำรูปเทียน ยังช่วยรักษาภูมิปัญญาและสร้างรายได้ให้ชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยสู่สากล

คำสำคัญ: การส่งเสริม, วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์, บุญผะเหวด, บ้านกู่กาสิงห์

Abstract

This research article has three objectives: 1) to study the Bun Pha Wet tradition of Ban Ku Kasing, Kaset Wisai District, Roi Et Province; 2) to study the Buddhist principles reflected in the Bun Pha Wet tradition of Ban Ku Kasing, Kaset Wisai District, Roi Et Province; and 3) to propose guidelines for promoting creative cultural practices in the Bun Pha Wet tradition of Ban Ku Kasing, Kaset Wisai District, Roi Et Province. A qualitative research methodology was used, collecting data from texts and documents, and interviewing key informants. The research findings are presented descriptively.

The results of research found that: The Boon Phawet Tradition or Mahachat Sermon Festival of Ban Ku Kasing is an important activity for disseminating Buddhism and promoting moral values within the community. It is traditionally believed that listening to the complete sermon of all 13 chapters in one day brings great merit, such as rebirth in a fortunate realm and the opportunity to attain Nirvana. The ritual emphasizes merit-making, observance of precepts, and meditation practice, together with faith in Phra Sri Ariya Metteyya. It also helps strengthen unity and foster lasting relationships within the community. Listening to the Boon Phawet sermon is not only a continuation of local tradition but also believed to promote prosperity in the lives of villagers. Worshipping the sermon chapters is thought to bring happiness, protection from danger, and moral development, as well as support for rebirth in a fortunate realm and the attainment of the path and fruition leading to Nirvana. In addition, the tradition enhances cooperation and social cohesion among community members. In terms of creative culture, this tradition plays an important role in preserving local heritage and promoting the community economy through procession activities, preparation of ritual offerings, and the use of digital media to disseminate information, thereby expanding public awareness. Furthermore, the promotion of local handicrafts, such as candle and incense making, helps preserve indigenous wisdom and generate income for the community, while also supporting cultural tourism and the dissemination of Thai culture internationally.

Keywords: Promotion, Creative Culture, Bun Phra Wet Festival, Ban Ku Kasing

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคมไทย เพราะพระพุทธศาสนานั้นดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นเสาหลักทางจิตใจเป็นกรอบที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ นอกจากองค์ประกอบสำคัญคือพระพุทธ พระธรรมแล้ว พระสงฆ์ยังถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการประสานสัมพันธ์กับสังคม ในฐานะเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของมหาชน เป็นผู้นำในทางด้านจิตวิญญาณของมวลมนุษยชาติ เป็นศูนย์กลางแห่งความเคารพ เชื่อถือ ศรัทธา และความร่วมมือในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งนั่นเป็นเป้าหมายที่พระพุทธองค์ทรงวางหลักเบื้องต้นสำหรับภิกษุผู้เป็นพุทธบุตรทั้งหลาย ดังพุทธโธ

วาทที่ประทานครั้งแรกในการส่งพระสาวกไปประกาศพระพุทธศาสนาว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 4/32/40) ซึ่งในการไปสร้างประโยชน์สุขแก่สัตว์โลกนั้น ด้วยต้องการให้สังคมเกิดความสันติสุข โดยมุ่งสอนสัตว์โลกให้ดำเนินตนอยู่ในวิถีของการไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม และการชำระจิตใจของตนให้ผ่องใส (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 25/183/90) เมื่อพระพุทธศาสนาโดยการนำของพระสงฆ์ได้เกี่ยวข้องกับสังคมมากเท่าไร ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น โดยที่พระสงฆ์แต่ละรูปต่างมีรูปแบบในการเผยแผ่หลักการทางพระพุทธศาสนาที่ยึดหลักของพระพุทธเจ้าทั้งในรูปของหลักการในการเผยแผ่ เป้าประสงค์ในการเผยแผ่ รวมถึงกลวิธีในการอธิบายหลักธรรม และนั่นเองที่ก่อให้เกิดธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาขึ้นมา เป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้บุคคลในสังคมเข้าหาธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องกล่อมเกลาคิดใจ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทยนั้น ได้มีจารีตประเพณีที่พึงปฏิบัติอันเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของสังคม เรียกว่า ฮีต 12 (บัวศรี ศรีสูง, 2533)

บุญผะเหวด หรืองานบุญมหาชาติ คืองานมหากุศลเป็นงานหนึ่งที่อยู่ในฮีตสิบสอง ซึ่งจัดในเดือนสี่ตามปฏิทินจันทรคติ การจัดงานนั้นทำขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญและการสละความเห็นแก่ตัวตามชาดกเรื่องพระเวสสันดรชาดก ดังนั้น ชาวไทยอีสานแต่โบราณจึงถือเป็นเทศกาลที่ประชาชนทั้งหลายพึงสนใจร่วมกระทำบุญบำเพ็ญบุญ และมีได้อนุรักษ์สืบทอดเป็นวัฒนธรรมสืบมาโดยในงานนั้นจะทำการตามวัดประจำชุมชนหรือหมู่บ้านต่างๆ มีการจัดแต่งสถานที่เพื่อต้อนรับพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาพึ่งเทศน์มหาชาติและ โดยงานจะจัดอยู่สองวันคือวันโฮม และวันที่พึ่งเทศน์มหาชาติซึ่งในทั้งสองวันของงานนั้นจะมีกิจกรรมในงาน อย่างการแห่พระอุปคุต การพึ่งเทศน์มหาชาติการแห่ขบวนต่างๆทั้งการแห่ผะเหวดเข้าเมือง การแห่ต้นกัณฑ์จบกัณฑ์หลอนหรือต้นเงินบริจาคที่ประชาชนจะมีการรวบรวมเงินเพื่อไปถวายวัดและมีการให้อาหารตอบแทนในการทำบุญอย่าง(ข้าวปุ้น) หรือขนมจีนเป็นสิ่งตอบแทน งานบุญผะเหวด จึงถือได้ว่าเป็นงานมหากาฬครั้งใหญ่ของพุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะชาวอีสานของประเทศไทย (พระครูปัญญาธรรมพิทักษ์ (โกศล เตชปัญโญ), 2563)

สำหรับบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอกะเทวี จังหวัดร้อยเอ็ด ประเพณีบุญผะเหวดนอกจากจะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่บ่งถึงความเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่แล้ว ปัจจุบันบุญผะเหวดสำหรับตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอกะเทวี ยังมีพัฒนาการอยู่ในตัวเอง และเป็นการเติบโตแบบค่อยเป็นค่อยไปจากประเพณีการทำบุญที่เคยจัดเฉพาะในระดับหมู่บ้านและชุมชนซึ่งสำหรับชาวตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอกะเทวี นั้นจะจัดประเพณีบุญผะเหวดที่ยิ่งใหญ่มาก จากที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอกะเทวี จังหวัดร้อยเอ็ด และสนใจสำรวจว่าประเพณีบุญผะเหวดในหมู่บ้านกู่กาสิงห์ สามารถโน้มน้าวต่อจิตใจชาวบ้านให้เกิดความรักสามัคคีต่อชุมชนและประเพณีในสิ่งที่ดีงามต่อตนเองและต่อสังคมในท้องถิ่นโดยรวม เพื่อจะได้ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่กับจังหวัดร้อยเอ็ดสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอกะเทวี จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวดในหมู่บ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยภาคสนามได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อจะเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ในการวิจัยภาคสนามได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อจะเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 25 รูป/คน ดังนี้

- | | |
|---------------------|-------------|
| 1) พระสงฆ์ | จำนวน 5 รูป |
| 2) ผู้นำชุมชน | จำนวน 5 คน |
| 3) ปราชญ์ชาวบ้าน | จำนวน 5 คน |
| 5) พุทธศาสนิกชนชาย | จำนวน 5 คน |
| 6) พุทธศาสนิกชนหญิง | จำนวน 5 คน |

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่สร้างและพัฒนาขึ้น โดยดำเนินการตามกรอบแนวคิดระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหา นำนิยามตัวแปรมาสร้างเป็นแบบสำรวจสภาพปัญหา นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการใช้ภาษาให้กระชับในข้อคำถามผู้วิจัยจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ นำแบบสำรวจสภาพปัญหาที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ให้คำแนะนำปรึกษา โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขด้านข้อคำถามในแต่ละประเด็น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้จนครบ ทุกประเด็น โดยขออนุญาต จดบันทึก และมีการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 รูป 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2) ผู้วิจัยการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ (1) การตรวจสอบสามเส้า ด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลา กันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูล จะเหมือนเดิมหรือไม่ (2) การตรวจสอบสามเส้า ด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกต หรือ สัมภาษณ์และ (3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่อง เดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม

ผลการวิจัย

1. ประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเพณีบุญผะเหวดหรือการเทศน์มหาชาติเป็นประเพณีสำคัญของชาวพุทธในภาคอีสาน โดยเฉพาะชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังคุณธรรมแก่ประชาชน ผ่านความเชื่อว่าการฟังเทศน์มหาชาติครบ 13 กัณฑ์ในวันเดียวจะได้รับอานิสงส์มาก เช่น ได้เกิดในสุคติ พบพระศรีอริยเมตไตรย และมีโอกาสบรรลุนิพพาน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักธรรม ได้แก่ การให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา พิธีกรรมดังกล่าวมีรากฐานจากพระเวสสันดรชาดกและสืบทอดมาอย่างยาวนาน ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดงานอย่างพร้อมเพรียง จึงนับเป็นทั้งการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมและการเสริมสร้างความสามัคคี ความเข้มแข็งทางศาสนา และความสัมพันธ์อันดีภายในชุมชน

2. หลักธรรมที่ปรากฏในประเพณีบุญผะเหวดในหมู่บ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

หลักธรรมที่ปรากฏในการฟังเทศน์บุญผะเหวดของชุมชนบ้านกู่กาสิงห์สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 10 โดยชาวบ้านเชื่อว่าการฟังเทศน์มหาชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์ภายในวันเดียวด้วยความตั้งใจ จะก่อให้เกิดอานิสงส์อย่างยิ่ง ทั้งในด้านความสุข ความเจริญ และความสำเร็จในชีวิต ตลอดจนการได้เกิดในภพภูมิที่ดีและมีโอกาสบรรลุธรรมในอนาคต นอกจากนี้ การบูชากัณฑ์เทศน์มหาชาติยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรมสำคัญ เช่น การให้ทาน ความเสียสละ ความเมตตา การปล่อยวาง และการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา อันส่งผลให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจสงบ มั่นคง และเกิดความสามัคคีในชุมชน อีกทั้งยังสะท้อนคติความเชื่อเรื่องผลแห่งบุญที่เชื่อมโยงระหว่างโลกนี้กับโลกหน้า จึงนับว่าบุญผะเหวดเป็นทั้งกิจกรรมทางศาสนาและกระบวนการหล่อหลอมคุณธรรมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

3. แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

การส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์สามารถดำเนินการได้ผ่านการอนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่ โดยการเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของประเพณีจากผู้อาวุโส การจัดกิจกรรมชวนแห่และการสาธิตการจัดทำเครื่องบูชา เพื่อสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ควบคู่กับการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลวัฒนธรรมและการใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อขยายการรับรู้สู่สาธารณะ นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมการสร้างสรรค์ทางศิลปวัฒนธรรมผ่านการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น การทำธูปเทียน เครื่องบูชา และงานประดิษฐ์จากวัสดุท้องถิ่น ซึ่งช่วย

อนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านและสร้างรายได้แก่ชุมชน อีกทั้งการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมฝึกทักษะ และสืบทอดประเพณี จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและความยั่งยืนทางวัฒนธรรม พร้อมกันนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล จะช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน ควบคู่กับการเผยแพร่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นสู่สาธารณชนในวงกว้าง อันนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาและประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีมาตั้งแต่สมัยโบราณปีใดไม่ปรากฏ จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ และชาวบ้านได้คิดค้นหาลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะนำไปเป็นศูนย์กลางในการจัดงานบุญประจำปีเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ยิ่งใหญ่ “บุญผะเหวด” เป็นสำเนียงชาวอีสานที่มาจากคำว่า “บุญพระเวส” หรือ พระเวสสันดร บุญผะเหวดในอำเภอกู่แก้วมีชื่อเรียกว่า “บุญข้าวปุ้น” ซึ่งเป็นชื่อเรียกกันในพื้นที่ ส่วนที่เรียกชื่อกันโดยทั่วไปว่า “บุญมหาชาติ” เป็นประเพณีบุญตามฮีตสิบสองของชาวกู่แก้ว นิยมจัดขึ้นในเดือนสี่ ช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี จะมีการประดับตกแต่งและมีการเทศน์มหาชาติ มีมหรสพสมโภชน์ และพิธีแห่ผะเหวดเข้าเมืองหรือเชิญผะเหวดเข้าบ้าน จะมีการจัดพิธีที่สำคัญอยู่ 3 วัน คือ วันรวม วันงาน และวันเทศน์มหาชาติ ตามคติความเชื่อของชาวกู่แก้วที่ว่า หากผู้ใดได้ฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรจบทั้ง 13 กัณฑ์ ภายในการเทศน์ครั้งเดียว ภายในวันเดียวจะได้เกิดร่วมชาติภพกับพระศรีอริยเมตไตรย จึงถือได้ว่าเป็นจารีตประเพณีเป็นบุญใหญ่ประจำปีของชาวกู่แก้วซึ่งสอดคล้องกับ สุริยา สมุทคุปต์ และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงการเมืองวัฒนธรรมในบุญผะเหวดร้อยเอ็ดสรุปได้ว่าบุญผะเหวดเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนอีสานมาช้านานแต่ที่มาเป็นบุญประเพณีบุญประจำปีของจังหวัดร้อยเอ็ดนั้นเริ่มมาจากวิถีคิดและกระบวนการทำงานของข้าราชการที่ต้องการสร้างลักษณะเด่นให้เกิดขึ้นเป็นวัฒนธรรมประจำจังหวัดอันเป็นเครื่องแสดงให้สังคมเห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของตนและต้องการสร้างจิตสำนึกคนในร้อยเอ็ดให้เห็นคุณค่าของงานบุญประเพณีที่อิงอาศัยพระพุทธศาสนาที่กำลังเลือนหายไม่ให้สูญไปกับกาลเวลานั้นส่วนราชการดังกล่าวจึงได้กำหนดนโยบายดังกล่าวขึ้นมาเพื่อสนองเจตนารมณ์ของตนเองโดยอาศัยพลังความเชื่อของชุมชนเป็นเครื่องร้อยรัดให้ประชาชนทั่วไปเห็นดีเห็นงามไปด้วยและได้สร้างแรงกระตุ้นให้เกิดคตินิยมที่ว่าวัฒนธรรมดังกล่าวเอกลักษณ์ประจำจังหวัดที่คนร้อยเอ็ดต้องร่วมพลังสร้างสรรค์และให้ความสำคัญเพื่อความไม่ให้เกิดภัยพิบัติหรือหน้าตาของประชาชนและจังหวัดร้อยเอ็ด

2. การบูชากัณฑ์เทศน์มหาชาติในประเพณีบุญผะเหวดของชุมชนภาคอีสาน โดยเฉพาะในหมู่บ้านกู่กาสิงห์ เป็นประเพณีที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน การฟังเทศน์มหาชาติไม่เพียงแต่เป็นการบำเพ็ญบุญหรือทำบุญในลักษณะทางศาสนา แต่ยังมีมิติทางสังคมและจิตวิญญาณที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองและการหลุดพ้นจากทุกข์ภัยในชีวิตทั้งในปัจจุบันและในโลกหน้า ในมุมมองของชาวบ้านกู่กาสิงห์ การบูชากัณฑ์เทศน์มหาชาติถูกมองว่าเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสิริมงคลให้กับชีวิต โดยเฉพาะในด้านการงาน การค้า การเกษตร และ

ความสุขในครอบครัว โดยเชื่อว่าเมื่อฟังเทศน์และบูชาอย่างศรัทธา จะได้รับผลบุญที่ทำให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน การเชื่อมโยงระหว่างการบูชาเทศน์กับการประสบความสำเร็จในชีวิตสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างโลกธรรมชาติและโลกจิตใจที่มีอยู่ในความคิดของชาวบ้านที่ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าการบูชากันต์เทศน์มหาชาติสามารถช่วยปลดปล่อยภัยอันตรายต่างๆ ทั้งจากโรคภัยและอุบัติเหตุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ การบูชาไม่ได้เป็นเพียงแค่การทำบุญในเชิงพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีความหมายในการสร้างความสงบสุขในชีวิตที่ส่งผลต่อทั้งสุขภาพและความสัมพันธ์ในชุมชน หลักธรรมที่แฝงอยู่ในการบูชากันต์เทศน์มหาชาติในชุมชนกู่กาสิงห์ยังช่วยเสริมสร้างจิตใจที่ดีงาม โดยผ่านการฟังเทศน์ที่เน้นการปล่อยวาง ความเมตตา และการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ชาวบ้านเชื่อว่าเมื่อผู้บูชาจิตใจที่มั่นคงและไม่ยึดติดกับโลกียสุข จะสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ยังส่งผลต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนให้เกิดความสามัคคี รักใคร่ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความสมดุลและสงบสุข การบูชากันต์เทศน์มหาชาติยังมีมิติที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องของผลบุญที่ส่งผลต่อชีวิตในภพหน้า ชาวบ้านกู่กาสิงห์เชื่อว่าเมื่อทำบุญอย่างตั้งใจและจริงใจ จะได้รับผลบุญที่จะส่งผลให้เกิดในภพที่ดี มีโอกาสได้พบพระพุทธศาสนาอีกครั้ง และสามารถบรรลุธรรมได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ยังเชื่อว่าการบูชาจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีโอกาสเกิดในวิภพที่มีพระพุทธเจ้าปรากฏ และสามารถบรรลุถึงนิพพานได้ในที่สุด การบูชากันต์เทศน์มหาชาติจึงไม่ได้มุ่งหวังเพียงผลบุญในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวในทางจิตวิญญาณสำหรับการบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต

อีกหนึ่งหลักธรรมที่สะท้อนผ่านการบูชากันต์เทศน์มหาชาติคือการทำทานและการช่วยเหลือผู้อื่น ชาวบ้านมีความเชื่อว่าเมื่อทำบุญร่วมกับชุมชน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลบุญผะเหวด จะได้รับอานิสงส์ในเรื่องของการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น โดยที่ทุกคนในชุมชนจะร่วมมือกันทำทานให้กับผู้ยากไร้ การปฏิบัติเช่นนี้มีผลในการเสริมสร้างความรักและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน อีกทั้งยังสะท้อนถึงการสร้างสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การบูชากันต์เทศน์มหาชาติในหมู่บ้านกู่กาสิงห์ไม่ได้เป็นเพียงแค่ประเพณีทางศาสนา แต่ยังเป็นการดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมทางพุทธศาสนาและการเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ทั้งในปัจจุบันและในโลกหน้า โดยการบูชาจะส่งผลให้เกิดความสงบในจิตใจ ความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ และการสร้างความสามัคคีในชุมชน การยึดมั่นในหลักธรรมและการทำบุญด้วยความศรัทธาถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างชีวิตที่มีความสุขสมบูรณ์ และเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตหลังความตายในเชิงพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสมชาติ นนทรมิโก (2549) ได้กล่าวถึง การเทศน์มหาชาติไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาคุณค่าการเทศน์มหาชาติในล้านนา” ผลการวิจัยสรุปว่า การเทศน์มหาชาติแบบล้านนาก่อให้เกิดคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมล้านนาในการสั่งสอนคนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักการให้ทานรักษาศีล และการเจริญภาวนา โดยมีพระเวสสันดรเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทำให้สังคมล้านนามีความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมที่ดีงาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณค่าด้านต่าง ๆ คือ ด้านวรรณกรรม ด้านภาษา ด้านสุนทรียะ ด้านจริยธรรม ด้านพฤษชา ด้านเกษตร ด้านวัฒนธรรม และด้านศิลปกรรมจนผู้ฟังเทศน์มหาชาติมีอุปนิสัยจิตใจที่อ่อนโยนเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และมีความยินดีในการให้ทานรักษาศีลเจริญภาวนาตามพระจริยาของพระเวสสันดร

3. การส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งการศึกษา ศิลปะ และการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน โดยมีแนวทางที่หลากหลายและสร้างผลกระทบที่ยั่งยืนต่อชุมชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของประเพณีบุญผะเหวดถือเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของประเพณีในชุมชนผ่านการบอกเล่าของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การทำขบวนแห่ หรือการสร้างเครื่องบูชา ช่วยให้สมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงรากเหง้าและความสำคัญของประเพณี บุญผะเหวด ซึ่งมีประวัติศาสตร์และความหมายเชิงศาสนาที่ลึกซึ้ง การส่งเสริมให้ชุมชนและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ ไม่เพียงแต่จะช่วยรักษาประเพณีไว้ แต่ยังทำให้มีการส่งต่อมรดกทางวัฒนธรรมไปยังรุ่นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น สื่อดิจิทัลและการสร้างศูนย์ข้อมูลวัฒนธรรม ก็สามารถทำให้ประเพณีบุญผะเหวดเข้าถึงทุกคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมมากขึ้น อีกหนึ่งแนวทางสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์คือการสนับสนุนและอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านและหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีบุญผะเหวด เช่น การทำรูปเทียน การประดิษฐ์เครื่องบูชาจากวัสดุท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชุมชน การส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยอนุรักษ์มรดกทางศิลปะ และสร้างรายได้ให้กับชุมชนผ่านการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น เครื่องบูชา รูปเทียน หรือของที่ระลึกต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับประเพณีการบูชาภักดิ์เทชนมหาชาติ ซึ่งอาจจะถูกนำเสนอในตลาดท้องถิ่นหรือนำไปจำหน่ายในกิจกรรมท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับชุมชนในการสร้างสรรค์งานศิลปะและหัตถกรรมใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและรักษาประเพณีบุญผะเหวดเป็นกุญแจสำคัญในการทำให้ประเพณีนี้ดำรงอยู่และเติบโตอย่างยั่งยืน ชุมชนที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ จะรู้สึกภาคภูมิใจและเป็นเจ้าของวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะการฝึกทักษะการทำขบวนแห่ และการสร้างเครื่องบูชาที่เกี่ยวข้องกับประเพณี การร่วมมือร่วมใจในการจัดกิจกรรมประเพณีเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันและความสามัคคีในชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน เช่น การฝึกอบรมทักษะศิลปะพื้นบ้าน การทำเครื่องบูชา หรือการฝึกสอนการแสดงการฟังกเทศน์ จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนและให้รุ่นหลังสามารถสืบทอดประเพณีนี้ต่อไปได้ การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สามารถสร้างรายได้และเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนไปยังทั่วโลก โดยการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีเอกลักษณ์ เช่น การร่วมขบวนแห่ การทำบุญในพิธีต่างๆ การเดินทางไปยังสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเพณีบุญผะเหวด หรือการชมการแสดงที่สะท้อนถึงเรื่องราวของพระพุทธศาสนาและพระพุทธประวัติ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากการให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น การจัดการเดินทาง การจัดแสดงการฟังกเทศน์ และการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น การใช้สื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์และการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญในการทำบุญผะเหวดจะช่วยเพิ่มความสนใจและการรับรู้จากนักท่องเที่ยวจากทั้งในและต่างประเทศ การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะช่วยให้วัฒนธรรมท้องถิ่นมีชีวิตชีวา และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระยะยาว

สอดคล้องกับ สุจิราลักษณ์ สุดา (2556) ได้ทำวิจัยเรื่องความเชื่อพิธีกรรมในประเพณีฮีตสิบสองของภาคอีสาน กรณีศึกษาหมู่บ้านกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร พบว่า ประเพณีฮีตสิบสอง เป็นประเพณีหลักของชาวบ้าน ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งมีการปฏิบัติกันเป็นประจำ ทั้งสิบสองเดือน หลักในการปฏิบัตินั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม แสดงให้เห็นว่า หลักคำสอนของคนในสมัยอดีตได้สอดแทรกไว้ในขนบธรรมเนียมประเพณี และยังเป็นการปลูกฝังโดยตรงแก่คนในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่มาร่วมกันทำบุญและยังเป็นการสร้างความสามัคคีกันในชุมชน สร้างความสัมพันธ์ ระหว่าง วัด บ้าน และโรงเรียน ประเพณีฮีตสิบสองที่จัดขึ้นในหมู่บ้านกุดชุมแสดงให้เห็นถึงความเชื่อ พิธีกรรมที่ได้สืบทอดมา ซึ่งมีทั้งความเชื่อในเรื่องบาปบุญ อิทธิพลของพระพุทธศาสนา ผีसाง เทวดา ภูตผีปีศาจ เป็นต้น เมื่อเกิดความเชื่อเหล่านี้ การแสดงออก ในความเชื่อต่าง ๆ นั้น ได้แสดงออกมาในรูปแบบพิธีกรรม ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ประเพณี ฮีตสิบสอง กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน กุดชุม เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพันกันโดยตรง เนื่องจากประเพณีฮีตสิบสองเป็นประเพณี ที่กระทำในแต่ละเดือนทั้งสิบสองเดือน หรือที่กระทำกันทั้งปี วิถีชีวิตของชาวบ้านกุดชุมจึงมีความสัมพันธ์กับประเพณีตั้งแต่เกิดจนตาย จากการศึกษาความสัมพันธ์ด้านการประกอบอาชีพ ประเพณีฮีตสิบสองมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพโดยตรง ดังจะเห็นได้จากฮีตที่ 6 เดือนหก ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นการทำบุญเพื่อขอฝนจากพญาแถน ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่า การจุดบั้งไฟนั้น เป็นการบอกกล่าวพญาแถนว่าใกล้ถึงฤดูทำนาแล้ว ขอให้พญาแถนได้ช่วยให้ฝนตกลงมาด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ได้เป็นเพียงพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อการสั่งสมบุญและสืบทอดความเชื่อเรื่องอานิสงส์จากการฟังเทศน์มหาชาติเท่านั้น หากยังเป็นฐานทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาเป็น “วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์” ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการบูรณาการระหว่างทุนทางศรัทธา ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการวัฒนธรรมร่วมสมัย ผ่านการอนุรักษ์องค์ความรู้ดั้งเดิม การพัฒนาหัตถกรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์จากประเพณี การประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ และการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้ประเพณีบุญผะเหวดมีบทบาททั้งในฐานะเครื่องมือเผยแผ่พระพุทธศาสนา กลไกสร้างความสามัคคีของชุมชน และทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุป

ประเพณีบุญผะเหวดหรือเทศน์มหาชาติบ้านกู่กาสิงห์เป็นกิจกรรมสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน โดยมีความเชื่อว่าการฟังเทศน์ครบ 13 กัณฑ์ในวันเดียวจะได้รับอานิสงส์ใหญ่ เช่น การเกิดในสุคติและโอกาสบรรลุนิพพาน พิธีกรรมเน้นการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ควบคู่กับความศรัทธาในพระศรีอริยเมตไตรย อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนอย่างยั่งยืน การฟังเทศน์บุญผะเหวดไม่เพียงเป็นการสืบสานประเพณีท้องถิ่น แต่ยังส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของชาวบ้าน โดยเชื่อว่าการบูชากัณฑ์เทศน์ช่วยเสริมความสุข ป้องกันภัย และพัฒนาจิตใจให้ดีงาม รวมถึงเป็นปัจจัยสนับสนุนการเกิดในสุคติและการบรรลุธรรมนิพพาน นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือและความผูกพันมากยิ่งขึ้น ในด้านวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ประเพณีนี้มีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านกิจกรรมขบวนแห่ การจัดทำเครื่องบูชา และการใช้สื่อดิจิทัลเผยแพร่ข้อมูล ช่วยขยายการรับรู้สู่สาธารณะ อีกทั้งการส่งเสริมหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น การทำธูปเทียน ยังช่วยรักษาภูมิปัญญาและสร้างรายได้ให้ชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยสู่สากล

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ในประเพณีบุญผะเหวดบ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) การจัดงานบุญผะเหวด ควรเป็นงานบุญสีขาว ปลอดอบายมุขต่าง ๆ และนำเอาหลักธรรมในพระเวสสันดรชาดกเป็นหลักการในการดำเนินชีวิตภาคีรัฐ คณะสงฆ์ และผู้นำท้องถิ่นควรมีมาตรการให้เกิดผล
- 2) รัฐบาลและองค์กรเอกชนควรสนับสนุนให้การจัดงานบุญผะเหวดเป็นงานระดับภาคอีสาน พร้อมกันทุกจังหวัดในภาคอีสาน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม ไปเที่ยวจังหวัดไหนก็ได้ในภาคอีสาน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1) ผู้จัดงานบุญผะเหวด ควรนำแนวทางอนุรักษ์งานบุญผะเหวดในงานวิจัยนี้ไปปรับปรุงในการจัดงานครั้งต่อไป
- 2) โรงเรียนควรส่งเสริมนักเรียน นักศึกษาได้เข้าร่วมประเพณีบุญผะเหวด เพื่อให้ได้เรียนรู้ซึมซับวัฒนธรรม และสืบทอดมรดกวัฒนธรรมต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาคตินิยมและอิทธิพลวัฒนธรรมประเพณีบุญผะเหวดที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในภาคอีสาน

2) ควรนำผลวิจัยที่ได้จากการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคคล ด้านสังคม ด้านความเชื่อทางศาสนา หรือด้านทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนปัญญา และทุนวัฒนธรรม ด้านใดที่ขาดความสมบูรณ์ ควรนำมาศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บัวศรี ศรีสูง. (2533). ฮีต-คองอีสาน และปณิณกะคดี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระครูปัญญารธรรมพิทักษ์ (โกศล เตชปญโญ). (2563). ศึกษาวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพิธีบุญผะเหวด อำเภอรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุริยา สมุทคุปต์ และคณะ. (2543). การเมืองวัฒนธรรมในบุญผะเหวดร้อยเอ็ด. นครราชสีมา: หอไทยศึกษา นิทัศน์ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- พระมหาสมชาติ นนทอมมิโก. (2549). ศึกษาคุณค่าการเทศน์มหาชาติในล้านนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุจิตราลักษณ์ สุดา. (2556). ความเชื่อพิธีกรรมในประเพณีฮีตสิบสองของภาคอีสาน กรณีศึกษาหมู่บ้านกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.